

V I N T A G E

Grigore Lăcusteanu s-a născut în 1813, într-o familie veche din Oltenia. Boier de rangul al doilea, primește o educație aleasă cu profesori particulari și dobândește cunoștințe solide de latină, greacă, germană, rusă și franceză. La 17 ani este primit în armată cu gradul de sublocotenent. Este unul dintre primii ofițeri de carieră din armata română nou-înființată (1830). Avansează rapid până la gradul de maior, dar primește numirea de polcovnic (colonel) abia cu câteva zile înainte de pensionare.

După ce părăsește armata devine președinte al Consiliului Ostășesc în timpul domniei lui Cuza și, între 1865 și 1870, senator al districtului Vlașca. Se stinge din viață în 1883.

Caietele colonelului Lăcusteanu au fost descoperite și publicate de nepotul său Radu Crutzescu, în perioada interbelică, dând naștere uneia dintre polemicile celebre ale istoriei literaturii române; Camil Petrescu pune *Amintirile colonelului Lăcusteanu* pe aceeași treaptă cu *Scrisorile* lui I. Ghica sau cu *Ciocoii vechi și noi* ai lui N. Filimon, iar G. Călinescu afirmă că, deși pentru istoric „valoarea operei stă în elementul psihologic“, pentru cititorul obișnuit textul are o „savoare inimitabilă“ datorită naturaleței exprimării și pitorescului evocării.

Dușman înverșunat al revoluției „crailor“, „desculților“ și „vagabonților“ de la 1848, Grigore Lăcusteanu relatează evenimentele dintr-o perspectivă reacționară și rusofilă, în răspăr cu avânturile progresiste ale bonjuriștilor – o perspectivă acum necunoscută, însă reprezentativă pentru nu puțini dintre membrii elitelor vremii.

AMINTIRILE COLONELULUI LĂCUSTEANU

text integral,
editat după manuscris,
cu o introducere de Ion Filitti,
note de Radu Crutzescu
și un comentariu istoric
de Ioan C. Filitti

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Cristina Jelescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu
Prelucrări digitale: Dan Dulgheru

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

© HUMANITAS, 2015, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Lăcusteanu, Grigore
Amintirile colonelului Lăcusteanu / Grigore Lăcusteanu;
introd. de Ion Filitti; note de Radu Crutzescu; comentariu istoric
de Ioan C. Filitti. – București: Humanitas, 2015
ISBN 978-973-50-4983-6
I. Filitti, Ion (pref.)
II. Crutzescu, Radu (note)
III. Filitti, Ioan C. (coment.)
821.135.1-94

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul de față este o ediție integrală a amintirilor lui Grigore Lăcusteanu. Textul a fost stabilit în redacția Editurii Humanitas după cele două caiete manuscrise aflate la Biblioteca Academiei Române.

Prima ediție a *Amintirilor colonelului Lăcusteanu* a apărut în 1935, la Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II“, sub îngrijirea lui Radu Crutzescu, nepotul autorului; este vorba, însă, de o ediție trunchiată. Radu Crutzescu a eliminat „unele puține fragmente de un caracter prea intim pentru a fi publicitate“ – de fapt, pasaje uneori mai ample sau capitole întregi. Considerând că aceste texte sunt relevante atât ca mărturie despre viața de zi cu zi în Valahia secolului al XIX-lea, cât și ca mărturie istorică, ediția de față reproduce tot textul manuscrisului, reluând, în același timp, în subsol notele primului editor și, la final, comentariul istoric al lui Ioan C. Filitti, care au însoțit prima ediție. De asemenea, urmând opțiunea – logică – a primei ediții, am redat ordinea cronologică a evenimentelor, intercalând materia celui de-al doilea caiet în cuprinsul celui dintâi.

De asemenea, față de ediția princeps, am reprodus unele texte de interes documentar de la finalul celui de-al doilea caiet (foi de zestre și versuri). Alte texte din același loc, copiate de Gr. Lăcusteanu, au fost doar descrise în note. Am reprodus în anexă depozitia lui Gr. Lăcusteanu în fața tribunalului revoluționar cu privire la rolul său în represiunea din 19 iunie 1848 (după ediția îngrijită de Sande Virjoghe la Editura Porto-Franco, Galați, 1994).

Caietele lui Grigore Lăcusteanu sunt scrise citeț, cu caractere latine, păstrând unele reminiscențe ale alfabetului chirilic românesc (pentru redarea fonemelor *ă*, *z*, *ț* etc. – dar inconsecvent; *v.* facsimilele din cuprinsul volumului).

În reproducerea textului am ținut seama de particularitățile de limbă ale autorului. Am menținut toate formele care reflectă o pronunție sau au justificare etimologică (*tutului*, *daca*, *adiu*, *țarră*, *fer*, *pept*, *strein* sau prepoziția *după* pentru locuțiunea prepozițională *de pe* etc.). Am aplicat normele ortografice în vigoare, conform practicii curente în ceea ce privește editarea autorilor români de secol XIX. De exemplu, cuvintele care încep cu *e*, ca *eri*, *eșire* etc., au fost transcrise cu *ie*: *ieri*, *ieșire*; *s* intervocalic sau înainte de consoană sonoră a fost transcris *z*: *filozof*, *dezmiardat*, *rezbel*; frecvent apare și *s* în loc de *x*, caz în care am optat pentru această formă: *esercițiu* a fost transcris *exercițiu*; *ș* în cuvinte ca *acelaș* sau *fieșcare* a fost transcris *și*: *același*, *fieșicare*. Cuvintele care cuprind grupurile de sunete *ce/çi* au fost transcrise *ce/ci* sau *che/chi*, după caz; literele chirilice presărate în text au fost redată cu corespondentul lor latin. Am păstrat ca atare alternanțele de genitiv-dativ feminin singular în *-ei* și *-ii* (*pașei/pășii*, *țării/țărei*), precum și formele duble de plural de tipul *timpuri/timpi*. Diftongii *oa* și *oă* au fost redați prin *ua*, respectiv *uă*: *raiaua* pentru *raiaoa*, *ziuă* pentru *zioă*, *două* pentru *doă*, dar articolul nehotărât *uă* a fost transcris *o*. Literele *ó* și *é* au fost redată prin diftong: *oa*, respectiv *ea*. *U* final fără valoare fonetică a fost înlăturat. Am păstrat ca atare numele proprii (de persoane și geografice), ca și expresiile străine scrise incorect de autor. Acolo unde manuscrisul este ilizibil am adoptat lecțiunea Crutzescu–Filitti. Am respectat normele de punctuație în vigoare, adăugând uneori linii de dialog în loc de ghilimele. De asemenea, am urmat normele privind scrierea cu majuscule (foarte frecvente în manuscris). Cuvintele și frazele între paranteze aparțin, desigur, autorului. Atunci când autorul nu își amintește date, nume etc., lasă loc liber; am marcat aceste locuri cu patru puncte. Acolo unde omisiunea unui cuvânt este evidentă, l-am adăugat între paranteze drepte.

Notele lui Radu Crutzescu sunt marcate cu cifre, notele redactorului ediției de față, cu asterisc, iar notele autorului, cu litere.

Ediția de față este prefătată de o introducere de Ion Ștefan Filitti.

C.J.

Partea I

Genealogia

Hoc Unum in Nobilitate. Una este bunã în No-
te bonum, ut Nobilibus bilitate, cã impune, cã
imposite necesitate lor cã sau nãscut Nobili,
videatur ne a' Me îndatoriree De a nu de
jorum virtute, De genere virtutea Strã
generet. - .msilor spi. -

Acest Principiu care alinaãã spiritul, si
caracterul, diiteãã Coborstorilor Nobili ca
ar datorie, si îndeplineããã faptele, mult
mai mari, de est va menii (de expã), si ca
si nu si piarããã Privilegiile Nosterii, si
si strãduiasãã si le mentie, Dessebindããã
prin practice virtutilor, Civile, sau Mi-
litare.
Daca Nobilitãã nu va ste unitãã cu virtutea,
cere a produsãã, Desante Origine. si

PARTEA I

Genealogia

Hoc unum in nobilitate bonum, ut nobilibus imposita necessitudo videatur ne a majorum virtute degeneret.

(Una este bună în nobilitate, că impune celor ce s-au născut nobili îndatorirea de a nu degenera virtutea strămoșilor săi.)

Acest principiu care aliniază spiritul și caracterul, dictează coborătorilor nobili că au datoria să îndeplinească fapte mult mai mari decât oamenii de rând și, ca să nu se piarză privilegiurile nașterii, să se străduiască să le menție, deosebindu-se prin practica virtuților civile sau militare.

Dacă nobleța nu va sta unită cu virtutea care a produs-o, dezmente originea și nu rămâne decât ocară retroactivă pentru strămoși.

În sfârșit, dacă nobleța nu este un merit, este cel puțin un avantaj, și orice vor zice doctorii în liberalism, care afectează (se prefac) a o mepriza, nu vor convinge niciodată pe oamenii înțelepți și de merit că este un punct nefolositor în drumul virtuții de a se coborî dintr-o familie ilustră.

Nu voi întreprinde a face o istorie întinsă a nobleții a privilegiurilor și a luptelor ei, voiesc numai a desemna în puține cuvinte copiilor și nepoților mei două lucruri:

a. Memoria și respectul străbunilor devine totdeauna un izvor de generoase inspirații.

b. Să cunoască coborătorii ei, originea familiei lor, căci în țara noastră sunt foarte puține familii care își cunosc neamul lor.

Istoria românilor este destulă dovadă ca să constate nenorocitele evenimente care neconținut au suferit rumânul,

încât niciodată nu s-au bucurat de liniște în timp de o jumătate de secol; fiind totdeauna în băjenii ca ovreiu rătăcit, grija capitală a românilor era numai scăparea vieții, iar averea și totul le năpustea în prada întâmplărilor.

Aceste împrejurări lipsindu-mă de documentele familiei de la o eră mai depărtată și ca să înlăturez de presupuneri și îndoieli, m-am mărginit a începe descrierea neamului de la moșii mei¹.

Origina familiei Lăcusteanului este română din Banatul Craiovei (Valahia Mică), locuitori din districtul Romanai, capitala Caracal.

Moșul meu

Slugerul Matei Lăcusteanu, născut la anul 1740, căsătorit în București cu Catrinița, fiica slugerului Căzănescu, proprietar mare al moșiei Suța din județul Dâmbovița, posesor de casă și prăvălii pe podul Târgului de afară (ulița Agenției, așa numită pe atunci²) în fața Sfântului Gheorghe Vechi (fosta Mitropolie). Rangurile și posesia proprietăților sale se constată prin chrisoavele domnești ce am în păstrare, și anume:

Chrisov a lui Constantin Vodă Suțu, leatul 1792, mai.

Chrisov a lui Alexandru Constantin Vodă Muruz, cu leat 1793, august 19.

Chrisov al lui Alexandru Ioan Vodă Ipsilant, cu leat 1797, sept. 20, prin care arondă drepturi (privilegiuri) sus-zisei proprietăți văduvei soției sale, Caterina Lăcusteanca.

Chrisov a lui Constantin Vodă Hangerliu, cu leat 1798, sept. 6, prin care face danie de poslușnici și scutește casa de taxă, tot văduvii soției sale.

---

¹) Vezi comentariul, p. 300. ²) Actuala Calea Moșilor, numită o vreme ulița Agenției de pe urma Consulatului francez instalat acolo.

Chrisov a lui Alexandru Vodă Niculae Suțu, cu leat 1819 sept. 24, constatând aceleași privilegiuri.

Chrisov a lui Alexandru Constantin Vodă Ipsilant, cu leat 1803.

Chrisov a lui Alexandru Constantin, cu leat [...], constatând aceleași privilegiuri de mai sus.

Moșul meu Matei Lăcusteanu au avut trei frați (surori nu au avut).

Întâiul frate

Vasile Lăcusteanu, cel mai mare frate, clucer mare, caimacam (loțșitor) al Banatului Craiovii¹, proprietar mare al moșiei Lăcustenii² din Mica Valahie, căsătorit cu o greacă la Constantinopol cu prilejul însoțirii lui Mihai Vodă Suțu pentru investiură la leat 1783. Copii au avut patru, trei fete și un singur băiet: cea mare, Elena, care au luat în căsătorie pe marele clucer Nae Chiotu, din care derivă familia Chioților.

A doua, Tarsița, căsătorită cu paharnicul Dumitrache Drugănescu care, după câteva luni desfăcându-se căsătoria, au luat în a doua căsătorie pe serdarul Costache Crețeanu (poreclit Musujan³) și din care derivă familia Crețenilor – Iancu, Ulysse, Costache și Lina.

A treia, Sevastița, căsătorită cu Cârlova, care au avut două fete și un băiat; cea dintâi, Balița, care au răposat în etate de ani 20, fiind pătimașă de rachit, era și cocoșată; a doua, Elena, căsătorită cu colonelul Alexandru Florescu, din care derivă familia Floreștilor din Cârlovița.

---

¹) În 1801, în timpul băniei lui Scarlat Ghica (vezi I.C. Filitti, *Banatul Olteniei și Craioveștii*, p. 106). ²) Lăcustenii din Dolj; biserica, clădită în 1710 de paharnicul Radu Lăcusteanu, este și astăzi în ființă. ³) După porecla, contractată din „monsieur Jean“, dată lui Iancu Crețeanu, tatăl lui Costache.

Al treilea, pe Vasilache Cârlova, poet, și de al cărui talent poetic au scris istoria rumână; voi cita și eu mai la vale câteva fragmente din poeziile sale¹.

Au intrat în slujba oștirii române la formarea ei, în anul 1830 sept., sublocotenent în cavalerie; la anul 1831, fiind în lagărul Craiovei, s-au bolnăvit de dizinterie; transportându-l în Craiova, au și murit în luna lui sept., aflându-mă numai eu lângă patul morții sale, ca cel mai iubit al său văr și amic cu care am copilărit. Într-însul s-au stins familia Cârlovi, cu Sevastița, fiica Lăcusteanului.

Al patrulea copil al clucerului Vasile Lăcusteanu au fost Mihalache, care au răposat flăcău în etate de 25 ani și cu care s-au stins familia clucerului Vasile Lăcusteanu în linia bărbătească.

Al doilea frate

Moșul meu, slugerul Matei Lăcusteanu, căsătorit cu Catrița, fiica slugerului Căzănescu, au avut două fete și un băiat; pe tatăl meu, Ștefan Lăcusteanu, singurul moștenitor al familiei Lăcustenilor și pentru care voi vorbi mai la vale. Întâia fată, Mariuța, căsătorită cu stolnicul Gligorașcu Paladi (moldovean de origină), au avut patru fete: întâia fată, Sevastița, căsătorită cu Antonache Greceanu, copii nu au avut; cea de a doua, Tarsița, căsătorită cu Tudorache Costiescu, din care derivă familia Costieștilor; cea de a treia, Elena, răposată în etate de 15 ani de cocinadă (*ruyoll*); a patra fiică, Zinca, măritată după un Păltineanu, au trăit foarte puțin în căsătorie și s-au despărțit, copii nu au avut.

A doua fiică a moșului meu, Safta, căsătorită cu slugerul Dinu Pastia, au avut două fete și doi băieți; cea mare, Frusina, căsătorită cu un Costache Cucu, din care derivă

¹) Autorul reproduce la sfârșitul manuscrisului poezia *Păstorul intristat*, cu unele mici variante.

familia Cuculeștilor; cea de a doua, Luța, căsătorită cu locotenentul Iancu Giurgiu, are un singur băiat, ofițer în artileria română.

Băiatul cel mare, Tache Pastia, au murit în etate de ani 30, ofițer în oștire; cel de-al doilea, Iordache Pastia, căsătorit cu fata Gorneanului¹, copii are numai unul, Niculae Pastia.

Al treilea copil al moșului meu au fost tatăl meu, Ștefan Lăcusteanu, singurul moștenitor al familiei și pentru care voi vorbi mai la vale.

Al treilea frate (al moșului meu Lăcusteanu), stolnicul Dumitrache Lăcusteanu, căsătorit cu fiica lui Inimărea², au avut doi copii: pe slugerul Pârvu Lăcusteanu, căsătorit cu Elena, fiica clucerului Topliceanu, copii nu au avut; al doilea copil, o fată alienată și răposată. Și la aceasta se stinge familia Lăcusteanului.

Al patrulea frate (al moșului meu), Șerban Lăcusteanu, căpitan de verzișori, necăsătorit, omorât în rezelul de la Comana^a cu turcii, adică contra turcilor (așa îl găsesc într-o condică a casei), și în acesta se stinge familia Lăcusteanului.

Moașa mea Lăcusteanca

Caterina, consoarta slugerului Matei Lăcusteanu, născută Căzănească, au avut două surori și un frate. Una, Luxandra, căsătorită cu Băjescu³, au avut doi băieți și

---

¹) Probabil fiica stolnicului Petrache Gorneanu. ²) Dumitrache Inimărea, medelnicer. ³) Locul rezelului se numește și astăzi la Bătaia Mare a Verzișorilor; astăzi acea proprietate aparține dlui M. Grădișteanu (n. a.). În aceeași bătălie, dată în 1769 între un detașament turc care trecuse Dunărea și un grup de cazaci sprijiniți de formațiunile române, și-a găsit moartea și marele ban Pârvu Cantacuzino. ³) Costache Filipopolitu, șetrar 1810, 1820, zis Băjescu după a doua soție, Păuna Bărbătescu, fostă Băjescu.

CUPRINS

- 5 *Notă asupra ediției*
- 7 *Un alt fel de istorie*. Introducere de Ion Filitti

PARTEA I

- 17 *Genealogia*
- 18 Moșul meu
- 19 Întâiul frate
- 20 Al doilea frate
- 21 Al treilea frate
- 21 Al patrulea frate
- 21 Moașa mea Lăcusteanca
- 23 Moșul meu (despre mumă-mea)
- 26 Moașa mea Deduleasca
- 28 Tatăl meu
- 31 Muma noastră
- 34 Surorile și frațele meu

PARTEA A II-A

- 37 *Biografia mea în etatea nevârstniciei și a juneții*
- 40 O imprudență copilărească
- 41 Păcatul căzut. Nu lăsați copiii singuri
- 43 Reîntoarcerea în țară
- 43 Cele după urmă zile ale tatălui meu
- 45 O fatalitate în cariera mea
- 47 Începerea serviciului meu către stat.
Înfățișarea la general

- 51 *Quidquid agis, prudenter agas et respice finem!*
 52 Două-trei cuvinte asupra formării oștirii
 și de unde au luat naștere această frumoasă
 și binefăcătoare instituție
 55 Cariera mea ostășească
 59 Prima înfățișare a oștirii române
 în capitala României în veacul al XIX-lea
 61 Un scandal în lagăr
 62 *Cholera Morbus* în țară
 66 Manevrele
 67 Oștirea română la destinația ei
 68 O serată scandaloaasă la „*bal masqué*“
 70 Retrogradarea oștirii
 71 Două bucurii ale ostașului în cariera militară
 72 Etatea adolescenței (*adolescens*)

PARTEA A III-A

- 73 *Hymeneul*
 74 Propunerea
 74 Hotărârea
 76 Familia consoartii mele
 76 Zestrea consoartii mele
 77 Cununiile
 77 Menagiul
 83 Mreșile Rusiei
 91 Primirea Domnului Alexandru II
 95 Insurecția Brăilei
 97 O altă tentativă a Rusiei
 98 Generalul Duhamel
 101 Căderea sau scoaterea Domnului Țării Românești
 Alexandru Ghika
 103 Trecerea prin Ploiești a domnului Alexandru Ghika
 104 Chiamil bei
 104 Consiliul de Miniștri
 106 Sfătuirea Vulpii
 107 Alegerea Domnului
 108 Rugăciunea
 108 Cuvântul Prea Sfinției sale Părintele Mitropolitul
 către cinstita obștească adunare extraordinară,
 la 20 dec. 1842

- 111 Domnia prințului George Bibescu
 113 Revoluția de la 1848
 192 Arestarea
 206 Brăila
 215 Comandor al Ordinului otoman ostășesc
 Medjidia în brilianturi
 224 Copiii noștri
 226 Creșterea copiilor
 227 Mița, fiica noastră
 227 Lina, fiica noastră
 228 Mișu, fiul nostru cel iubit,
 întru care bine am nădăjduit
 239 Intrarea în școală a Mișului
 241 Decadența școlii militare și a viitorului oștirii
 253 Intrarea Mișului în lume
 256 Ieșirea Mișului din lume
 257 Anul fatal 1865
 279 Sepulchru
 279 Epitaphiu
 280 Camera Mișului
 281 Un mister
 282 Orațiune funebră rostită la înmormântarea
 Mișului meu
 285 Ofisul cu nr. 41 din 1859, mai 01, prin care
 mă orânduiește președinte al Consiliului Ostășesc
 290 Foaie de Zestre a preaiubitei noastre fiici Maria
 292 Foaie de Zestre a preaiubitei noastre fiici Elena
 295 *Anexă.* Depozițiunea maiorului Grigorie Lăcusteanu
 despre atentatul de la 19 iunie
 303 *Comentariu istoric* de Ioan C. Filitti